

УДК 377.36/378.6:7-029:93/94(477)

UDC 377.36/378.6:7-029:93/94(477)

DOI: [10.31475/ped.dys.2025.37.11](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2025.37.11)

АННА БОКШАН,

проректор з навчальної роботи

(Україна, Ужгород, Закарпатська академія мистецтв,

вул. А. Волошина, 37)

ANNA BOKSHAN,

Pro-Rector for Pedagogical Work

(Ukraine, Uzhorod, Transcarpathian Academy of Arts,

A. Voloshyn St., 37)

ORCID: [0000-0002-5263-2515](https://orcid.org/0000-0002-5263-2515)

Історичний аспект формування системи мистецьких закладів освіти України

Historical Aspect of the Formation of the System of Art Educational Institutions in Ukraine

Аргументовано, що формування системи закладів художньої освіти заклали основу для розвитку професійної мистецької освіти в Україні.

Друга половина XIX ст. пов'язані з відкриттям: шкіл живопису (Київська публічна живописна школа М. Буяловського, Одеська Рисувальна школа, Харківська Школа рисунку М. Раєвської-Іванової, Миргородська художньо-промислова школа імені Миколи Гоголя, Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа та ін.); художньо-промислових шкіл та училищ (Львівські промислові школи, Косівський промисловий заклад та ін.). Простежено утворення сучасних навчальних комплексів «коледж – інститут – академія» та їхню позитивну динаміку (Львівська національна академія мистецтв, Закарпатська академія мистецтв); становлення спеціальності «Дизайн» (Академія образотворчого мистецтва і архітектури, Національний лісотехнічний університет України, Харківська державна академія дизайну та мистецтва, та ін.). Визначено, що проведений аналіз діяльності закладів вищої мистецької та художньо-промислової освіти дає підстави стверджувати, що вони забезпечували та продовжують забезпечувати високий рівень професійної підготовки випускників у галузі мистецтва.

Ключові слова: *заклад освіти, художня освіта, художньо-промислова освіта, дизайн-освіта.*

It is proved that the formation of the system of art educational institutions laid the foundation for the development of professional art education in Ukraine. The development of culture, customs and aesthetic ideas of people, as well as the need to train qualified art professionals, became the basis for the creation of specialised educational institutions in different regions of Ukraine.

The second half of the nineteenth century was marked by the opening of: painting schools (Kyiv Public School of Painting of M. Buialovskyi, Odesa Drawing School, Kharkiv School of Drawing of M. Raievska-Ivanova, Myrhorod Art and Industrial School named after Mykola Hohol, Kamianets-Podilskyi Art and Industrial School, etc.); art and industrial schools and colleges (Lviv Industrial Schools, Kosiv Industrial School, etc.). It is determined that under the influence of ideological views of social transformation, artistic and industrial education gained priority in artistic educational institutions of Ukraine.

The author analyses the formation of modern educational complexes «college - institute – academy» and their positive dynamics (Lviv National Academy of Arts, Transcarpathian Academy of Arts). It is considered that it was in the 20s of the XX century that design education began to emerge in Ukraine, which became a natural continuation and development of artistic and industrial education. This period was an important stage in the formation of new directions in art education, which took into account the processes of industrialisation and modernisation of the society and the introduction of the speciality «Design» (Academy of Fine Arts and Architecture, National Forestry University of Ukraine, Kharkiv State Academy of Design and Art, etc.). It is determined that the analysis of the activities of higher art and artistic and industrial educational institutions gives grounds to assert that they have provided and continue to provide a high level of professional training of graduates in the field of art.

Keywords: *educational institution, art education, artistic and industrial education, design education.*

Вступ / Introduction. *Становлення та розвиток художньої освіти в Україні як феномену національного мистецтва здійснювався з урахуванням соціальних, політичних, культурно-освітніх*

чинників, що зумовило необхідність комплексного аналізу широкого кола проблемних питань.

Розвиток культури, звичаїв та естетичних уявлень людей, а також необхідність підготовки кваліфікованих фахівців у сфері мистецтва стали підґрунтям для створення спеціалізованих закладів освіти у різних регіонах України.

Мета та завдання / Aim and Tasks. Метою поданої публікації є дослідження історичного аспекту формування системи мистецьких закладів освіти України.

Методи / Methods. Становлення та розвиток системи мистецьких закладів освіти України ми розглядаємо через призму формування художньо-педагогічної, художньо-промислової та дизайнерської освіти.

Результати / Results. З другої половини XIX ст. в Україні починає формуватися система закладів художньої освіти, що заклала основу для розвитку професійної мистецької освіти. 1865 рік (м. Київ) відкривається Публічна живописна школа М. Буяловського, яка стала одним із перших закладів для систематичної підготовки художників. У тому ж році в Одесі було засновано Рисувальну школу, що також відіграла вагомий роль у становленні мистецької освіти на півдні України. У 1869 році у Харкові почала діяти Школа рисунку М. Раєвської-Іванової – перший заклад освіти художнього спрямування на Слобожанщині. Серед закладів освіти, які ще від часу свого заснування у центральних і східних українських землях здобули визнання як земські художньо-ремесничі школи, варто виокремити: Межигірська школа (1826), яка стала однією з перших у своєму роді; Миргородська художньо-промислова школа імені Миколи Гоголя (1896), що спеціалізувалася на підготовці майстрів декоративно-прикладного мистецтва; Полтавське ремісниче училище та Решетилівська навчально-рукодільна майстерня (1900), які відомі розвитком народних художніх промислів; Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа, яка заснована М. Розвадовським у 1905 році і зробила вагомий внесок у розвиток регіональної мистецької освіти (Прусак В., 2017, с.73).

Організацією художньо-промислових шкіл із різноманітними організаційними моделями, мистецькими напрямками, завданнями та цілями у Західній Україні здійснювала Постійна Кураторія – спеціальна комісія з нагляду за рукодільними осередками крайового промислу (Władyslawski S., 1897, s.127).

На початку XX століття у Західній Україні вже було відкрито 53 фахові промислові школи різних освітніх рівнів та рангів: у Західній Галичині – 34 (включно з однією Вищою промисловою школою); у Східній Галичині – 19 (одна Вища промислова школа) (Бучківська Г.В., 2019, с.105).

У Західній Україні засновано першу фахову школу рисунку, що мало на меті сприяти забезпеченню розвитку рукоділля на Галичині (W szkole rysunków..., 1876, s. 3). У цьому ж закладі освіти у 1886–1887 навчальному році були відкриті відділи: різьбярства, гаптування та мережива (для вчителів народних шкіл), а також курси рисунку (Pierwsze sprawozdanie C.K. ..., 1888).

Згодом заклад освіти кілька разів змінював свою назву: у 1882 році – на Школу артистичного промислу, у 1891 – на Державну промислову школу, у 1923 – на Школу художніх промислів і декоративного мистецтва, 1929 – на Державну технічну школу, а в 1941 році – на Школу промислових мистецтв.

Крім того, у Львові ще функціонували: Вільна Академія Мистецтв, Інститут пластичного мистецтва, а також низка приватних художніх шкіл і студій (Прусак В., 2017, с.74). Упродовж усієї своєї діяльності ця провідна на теренах України художньо-промислова школа сприяла розвитку мережі фахових шкіл мистецького ремісничого напрямку та при цьому фінансувала їх, забезпечувала педагогічними кадрами і навчальними матеріалами.

Нині цей заклад освіти відомий як Львівський державний коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша, який пройшов численні етапи змін, адаптацій і отримував різні статуси та назви протягом століть. Проте незмінними залишилися його основні завдання – професійна підготовка висококваліфікованих фахівців у таких галузях, як художній розпис, скульптура, художня кераміка, обробка дерева та металу, художнє ткацтво, а також інших мистецьких галузях: 1882 рік – Художньо-промислова школа; 1890 – Державна промислова школа; 1939 – Інститут пластичного мистецтва; 1940 – Державне художньо-промислове училище; 1949 – Львівське училище прикладного мистецтва; 1993 – Львівський коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені І. Труша (Бучківська Г.В., 2019).

У 1882 році у місті Косові на Прикарпатті Ткацьким товариством було засновано художньо-промисловий заклад освіти під назвою «Краєвий науковий ткацький верстат». Цей заклад став важливим центром для розвитку традиційних ремесел, зокрема ткацтва. В перші роки існування школи було відкрито відділи художнього різьблення, обробки деревини та столярства, декоративного ткацтва, виготовлення плитки, килимарства, крою та моделювання. Заснована художньо-промислова школа відіграла значну роль у збереженні та розвитку народних ремесел Карпатського регіону (Цісарук В.Ю., 2013).

Нині Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв займає значне місце у системі освіти, культури й мистецтва та здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі декоративно-прикладного мистецтва, зокрема за такими спеціалізаціями: художнє ткацтво; художні вироби з дерева, вироби зі шкіри; художня кераміка, обробка металу, вишивка та художнє моделювання одягу; художній розпис (Бучківська Г.В., 2019, с.106).

У передгірському містечку Вижниця 15 жовтня 1905 року відбулася знаменна подія в історії української освіти та мистецького ремесла: за рішенням Буковинського крайового сейму та з офіційного дозволу Австро-Угорської імперії, розпочав свою роботу перший україномовний професійний мистецький заклад освіти – «Крайова школа різьбярства, токарства та металевого орнаменту». У 1918-1940 роках заклад освіти зазнав низки змін, що були зумовлені періодом румунської окупації Буковини: 1918-1931 – «Нижча школа ремесел», а з 1931 року був реорганізований в «Індустріальну чоловічу гімназію». Зі встановленням радянського політичного режиму у 1940 році на відкрито Вижницьке державне художньо-промислове училище, що стало новим етапом у розвитку професійної художньої освіти в регіоні (Козубовський Д., 2000).

Нині заклад відомий як Вижницький фаховий коледж прикладного мистецтва імені В. Ю. Шкрябляка – один із провідних мистецьких освітніх осередків Західної України. Тут студенти здобувають освіту за трьома спеціальностями: декоративно-прикладне мистецтво, образотворче мистецтво та дизайн. Коледж пропонує широку палітру спеціалізацій, серед яких: художня обробка дерева та металу, ткацтво, вишивка, моделювання та конструювання одягу та ін.

У 1909 році в місті Кролевець (нині – Сумська область) було відкрито Кролевецьку нижчу ремісничу школу з фаховими спеціальностями ткацтва, гончарства та ковальської справи. Заклад освіти став важливим осередком розвитку традиційних народних ремесел регіону, а з 1959 року на його базі функціонує Кролевецьке вище професійно-технічне училище художнього ткацтва. У 2002 році заклад освіти увійшов до складу навчально-виробничого та наукового комплексу Київського національного університету технологій і дизайну, що ознаменувало новий етап його інтеграції в загальнонаціональну систему художньо-професійної освіти (Бучківська Г.В., 2019).

Знаковою подією в історії розвитку системи мистецької освіти в Україні на початку ХХ століття стало відкриття у Києві Української академії мистецтв. Заснована в грудні 1917 року, Академія функціонувала до 1922 року, що заклало підвалини національної вищої художньої школи. У 1920-х роках заклад освіти зазнав низки трансформацій: спершу отримав статус Київського інституту пластичних мистецтв, а після об'єднання з Київським архітектурним інститутом у 1924 році став відомим як Київський художній інститут. Освітній процес у цей період набув прикладного спрямування, що був зосереджений на підготовці фахівців художньо-технічного профілю, що відповідало згідно до вимог часу й потреб процесу індустріалізації держави (Чебикін А., 2000, с.32). В цей період станкові форми образотворчого мистецтва відходила на другий план та поступались місцем прикладним і функціональним напрямом де домінувала теорія «виробничого мистецтва», яка зорієнтовувала художню підготовку на практичне застосування в сфері промисловості, архітектури, дизайну та оформлення середовища (Даниленко В., 1999, с. 175).

У 1927 році на Закарпатті розпочала діяльність Ужгородська публічна школи рисунку, яка функціонувала до 1945 року. Її очолив один із засновників Закарпатської школи живопису Альберт Ерделі, завдяки якому школа стала важливим осередком розвитку художньої освіти та професійної підготовки митців регіону. У 1946 році цей заклад освіти перейменований в Ужгородське художньо-промислове училище, а вже з 1949 року – Ужгородське училище прикладного мистецтва. У 1991 році училищу було присвоєно ім'я його фундатора Альберта Ерделі. З 1995 року на його базі було організовано Ужгородський коледж прикладного мистецтв імені А. Ерделі, де продовжувалася професійна підготовка фахівців у галузі прикладного мистецтва (Бучківська Г.В., 2019). У 2003 році на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України було створено Закарпатський художній інститут, до складу якого увійшов коледж. У 2016 році інститут перейменований на Закарпатську академію мистецтв.

Отже, під впливом ідеологічних поглядів перебудови суспільного устрою художньо-промислова освіта здобула пріоритет у мистецьких закладах освіти України.

Обговорення / Discussion. На думку науковців В. Прусака та В. Даниленка, саме у 20-х рр. ХХ ст. в Україні почала зароджуватися дизайнерська освіта, яка стала природним продовженням і розвитком художньо-промислової освіти. Цей період став важливим етапом у становленні нових напрямів у мистецькій освіті, які враховували процеси індустріалізації та модернізації суспільства (Прусак В., 2017, с.75).

Дизайн є невід'ємною та органічною складовою мистецтва, що поєднує його естетичні принципи з функціональністю. Термін «дизайн» був уперше започаткований у Західній Європі, а в Україні отримав офіційне визнання лише наприкінці ХХ століття. До впровадження цього поняття

в спеціальній літературі використовувалася термінологія «художнє конструювання», «художнє проектування», «технічна естетика», «промислове мистецтво» та ін. В основі цих словосполучень задіяний термін мистецтво, що визначає та трактує дизайнерську освіту співзвучною мистецькій освіті (Прусак В., 2017).

Підготовка дипломованих дизайнерів розпочалася в Україні після Другої світової війни. У 1960 році було здійснено перший набір здобувачів освіти до Львівського політехнічного інституту за спеціальністю «Архітектура, меблі, інтер'єр» (стаціонарно-вечірня форма навчання) з шестирічним терміном навчання, а 1962 р. вже ведеться підготовка архітекторів широкого профілю (Мигаль С.П., 2000, с. 389). Післявоєнні роки потребували значну кількість спеціалістів у багатьох сферах промисловості. З жовтня 1967 року на базі Львівського лісотехнічного інституту розпочато підготовку технологів за спеціалізацією «Конструювання меблів», а в 1971 році вона була перейменована на «Проектування і конструювання меблів» (ПКМ). Підставою стало збільшення дисциплін образотворчого спрямування, які стають базовими в підготовці фахівців ПКМ – майбутніх дизайнерів меблів (Прусак В., 2017, с.75).

Розвиток дизайн-освіти України одержав значний прогрес і на сході країни, для якого характерною особливістю є значний розвиток промисловості. На думку багатьох науковців і дослідників дизайну є твердження, що саме «у Харкові проростали перші паростки дизайнерської освіти» (Даниленко В., 1999, с. 175).

Естетичний підхід до розробки та оформлення технічного устаткування висували інженерно-технічні еліти, які формували напрям розвитку промислового дизайну в регіоні. Дослідник В. Даниленко наголошує, що особливостями формування дизайнерської професії в Україні «визначалися здебільшого тим, що зародки становлення нової професії відчувалися у середовищі всебічно освіченої інженерно-технічної еліти. Найбільше проявлявся дизайнерський дух серед інженерів і конструкторів, які мали художню підготовку. Вони могли у своїй проектній роботі осмислити естетичні проблеми техніки» (Даниленко В.Я., 1996, с. 228-230).

Народний художник України, скульптор Дмитро Кривавич засвідчив про новий напрям в мистецтві: «Промисловість Харкова, зумовила потреби у спеціалізації митців, які не стільки можуть щось прекрасне відображати, скільки творити прекрасне внаслідок художньо-абстрактного мислення. Тобто митці настільки спроможні вжитися у форми й функції техніки, щоб творити нові, звучні по своїй функціональності, захоплюючі за пластикою й колоритом високоякісні дизайнерські речі» (Кривавич Д., 1999, с. 167).

З початку ХХІ століття Харківська державна академія дизайну та мистецтва стала загальноновизнаним центром дизайнерської освіти в Україні. У цьому статусі заклад вищої освіти функціонує з 9 серпня 2001 р. на базі Харківського художньо-промислового інституту, який був реорганізований у 1963 році з Харківського державного художнього інституту. Підставою для цього стало відкриття на його базі факультету промислового мистецтва, що визначило спрямування освітнього процесу на практику дизайну та підготовку фахівців для промисловості. Особливістю цього закладу вищої освіти було те, що освітній процес був побудований на поєднанні традицій школи художньо-промислового спрямування і методики підготовки інженерів, що передбачав елементи дизайнерської освіти (Даниленко В., 1999; Даниленко В.Я., 1996). Нині заклад вищої освіти здійснює підготовку дизайнерів за всіма спеціалізаціями дизайну. Освітній процес Харківської державної академії дизайну та мистецтва побудований на типовій структурі багатьох європейських дизайнерських шкіл.

Висновки / Conclusions. Проведене нами дослідження показало, що формування системи мистецьких закладів освіти України здійснювалася з урахуванням естетичних потреб, соціальних та культурних вимог суспільства на різних історичних етапах. Сучасні інновації у сфері світового освітнього простору визначаються рівнем сформованості професійних компетентностей художників-митців у закладах вищої освіти, що ґрунтуються на інтеграції художньої і педагогічної національної спадщини. Отже, серед ключових умов розвитку вищої художньої освіти є не лише вивчення світової культури, а й шанобливе ставлення до національних культурних традицій кожного народу.

Список використаних джерел і літератури:

- Бучківська, Г. В. (2019). *Система професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва*. Дис. ... д-ра наук. Тернопіль. [in Ukrainian].
- Даниленко, В. Я. (1996). Особливості становлення дизайну в Україні. *Діалог культур: Україна у світовому контексті*. (2, с. 228–230). 20–22 листопада, 1996. Львів: Каменяр. [in Ukrainian].
- Даниленко, В. (1999). Дизайнерська освіта України у Європейському контексті. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* (Спецвип.), 173–177. [in Ukrainian].
- Козубовський, Д. (2000). Вижницький коледж прикладного мистецтва імені В. Шкребляка: історія і сучасність. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*, (5, с. 194–205), 24–26 листопада, 2000. Львів: Світ. [in Ukrainian].

- Кривавич, Д.** (1999). Мистецька освіта в Україні на сучасному етапі. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Філософія освіти*. (4, с. 166–171), 26–27 листопада, 1999. Львів: Світ. [in Ukrainian].
- Мигаль, С. П.** (2000). Львівська дизайнерська школа: становлення, проблеми, перспективи. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*. (5, с. 387–399), 24–26 листопада, 2000. Львів: Світ. [in Ukrainian].
- Прусак, В.** (2017). Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець XX – початок XXI ст.). *Проблеми теорії мистецтва. Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 31, 71–82. [in Ukrainian].
- Цісарук, В.Ю.** (2013). *Методика навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій*. Автореф. дис. ... канд. наук. Київ. [in Ukrainian].
- Чебикін, А.** (2000). Художня освіта в Україні XXI століття (культуротворчий аспект). *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*. (5, с. 30–39), 24–26 листопада, 2000. Львів: Світ. [in Ukrainian].
- Pierwsze sprawozdanie C.K. państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie za rok szk. 1886/87.* (1888). Lwów. [in Polish].
- W szkole rysunków i modelowania. (1876). *Gazeta Lwowska*, 3. [in Polish].
- Władysławski, S.** (1897). Nasze szkoły zawodowe myśli i uwagi. *Czasopismo Techniczne*, 11, 127–129. [in Polish].

References:

- Buchkivska, H. V.** (2019). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv na zasadakh narodnoho dekoratyvno-uzhytkovoho mystetstva [System of Professional Training of Future Primary School Teachers Based on Folk Decorative and Functional Arts]*. (Doctor's thesis). Ternopil. [in Ukrainian]
- Danylenko, V. Ya.** (1996). Osoblyvosti stanovlennia dyzainu v Ukraini [Specific Features of Design Development in Ukraine]. *Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti – Dialogue of Cultures. Ukraine in the Global Context*. (2, pp. 228–230). 20-22 November, 1996. Lviv: Kameniar. [in Ukrainian]
- Danylenko, V.** (1999). Dyzyainerska osvita Ukrainy u Yevropeiskomu konteksti [Design Education in Ukraine in the European Context]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv (Spetsvyp.) – Bulletin of Lviv National Academy of Arts (Special Edition)*, 173–177. [in Ukrainian]
- Kozubovskiy, D. V.** (2000). Vyzhnytskyi koledzh prykladnoho mystetstva imeni V. Shkribliaka: istoriia i suchasnist [Shkribliak Vyzhnytsia College of Applied Arts: history and modern times]. *Dialoh kultur: Ukraina u Svitovomu Konteksti. Khudozhnia osvita – Dialogue of Cultures. Ukraine in the Global Context. Art Education*. (5, pp.194–205), 24–26 November, 2000. Lviv: Svit. [in Ukrainian]
- Krvavych, D.** (1999). Mystetska osvita v Ukraini na suchasnomu etapi [Art Education in Ukraine in the Modern Era]. *Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Filosofiia osvity – Dialogue of Cultures. Ukraine in the Global Context. Philosophy of Education*. (4, pp. 166–171), 26–27 November 1999. Lviv: Svit. [in Ukrainian]
- Myhal, S. P.** (2000). Lvivska dyzainerska shkola: stanovlennia, problemy, perspektvy [Lviv School of Design: Formation, Problems, Prospects]. *Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita – Dialogue of Cultures. Ukraine in the Global Context. Art Education*. (5, pp. 387–399), 24-26 November, 2000. Lviv: Svit. [in Ukrainian]
- Prusak, V.** (2017). Stanovlennia ta rozvytok dyzain-osvity v Ukraini (kinets XX – pochatok XXI st.) [Formation and Development of Design Education in Ukraine (Late Twentieth – Early Twenty-First Century)]. *Problems of Art Theory. Problemy teorii mystetstva. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv – Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, 31, 71–82. [in Ukrainian]
- Tsisaruk, V.Yu.** (2013). *Metodyka navchannia khudozhnoi obrobky derevyny maibutnikh uchyteliv tekhnolohii [Methodology of Teaching Artistic Wood Processing to Future Technology Teachers]*. Candidate's Thesis Abstract. Kyiv. [in Ukrainian]
- Chebykin, A.** (2000). Khudozhnia osvita v Ukraini XXI stolittia (kulturotvorchyi aspekt) [Art Education in Ukraine in the 21st Century (Cultural Aspect)]. *Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita – Dialogue of Cultures. Ukraine in the Global Context. Art Education*. (5, pp. 30–39), 24–26 November 2000. Lviv: Svit. [in Ukrainian]
- Pierwsze sprawozdanie C.K. państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie za rok szk. 1886/87.* (1888). Lwów. [in Polish].
- W szkole rysunków i modelowania. (1876). *Gazeta Lwowska*, 3. [in Polish].
- Władysławski, S.** (1897). Nasze szkoły zawodowe myśli i uwagi. *Czasopismo Techniczne*, 11, 127–129. [in Polish].

Дата надходження статті: «02» квітня 2025 р.
Стаття прийнята до друку: «30» квітня 2025 р.

Бокшан Анна – проректор з навчальної роботи Закарпатської академії мистецтв
Bokshan Anna – Pro-Rector for Pedagogical Work of Transcarpathian Academy of Arts

Цитуйте цю статтю як:

Cite this article as:

Бокшан, А. (2025). Історичний аспект формування системи мистецьких закладів освіти України. *Педагогічний дискурс*, 37, 72–76. doi: 10.31475/ped.dys.2025.37.11.

Bokshan A. (2025). Historical Aspect of the Formation of the System of Art Educational Institutions in Ukraine. *Pedagogical Discourse*, 37, 72–76. doi: 10.31475/ped.dys.2025.37.11.